

Av Håvard Pedersen,
skog- og naturoppsynsleder, Bymiljøetaten

GAMLE HADELANDS- VEIEN - SOMMER SOM VINTER

Dette turtipset ikke bare egner seg for hele året, men bør utprøves både med ski og til fots. Vi følger den gamle Hadelandsveien fra Årvoll og innover i Lillomarkas flotte natur og spennende historie.

Vi tar utgangspunkt i utfartsparkeringsplassen øverst i Årvollveien, og følger turveien opp til Kastesteinen.

Kastesteinen skulle ikke bare bringe hell og lykke på turen. Den markerte også at her er et veidele. I andre turforslag har vi svingt av både opp til Linderudseter, og opp den nye naturstien herifra, men nå tar vi stien rett fram opp bakken. Her er vi på historisk grunn, for fram til ca. 1790 gikk hovedferdselen mellom Oslo og nordover til Hadeland her. Stien minner lite om en ordentlig vei, og det har den heller aldri vært. Her ble brukt ridning og kløv, og kløv betyr at all bagasje og gods måtte pakkes opp på selve hesteryggen og hestene leies.

Hadelandsveien startet selvfølgelig langt nærmere byen, og kom opp forbi gårdene Disen og Stig, men er nå borte fram til Kastesteinen. Herifra er den godt bevart som blåmerket sti ("blåsti") gjennom hele Lillomarka fram til Movatn. Rødmerket

skiløype har vi og hele denne strekningen, men på flere punkter avviker skiløypa fra selve den gamle veien.

ILLEGALE HOPPRENN

Etter å ha gått ut av bruk som hovedvei, fortsatte Hadelandsveien i 200 år å være en hovedskiløype innover i marka. Nå er dessverre rødmerkingen som indikerer skiløype opp de første bakkene borte, men er det ikke for mye fottråkk her, anbefales fortsatt skia også på denne biten. Er det godt med snø, er Friluftsetatens intensjoner å komme helt ned til Kastesteinen (og videre ned til Selvbyggerveien) med snøscooter.

Etter et par lange, men slake bakker får vi en slette med en tett bjørkelund på høyre side. Hvem skulle tro at for ikke mange år siden var dette sletta på en hoppbakke! Mange eldre husker godt hopprennene her som pågikk til ut på sekstitallet en gang. Det var sving i ovarenet her i Stor-

haugbakken, så det måtte stå en ekstra signalmann i svingen for å varsle klart. Det var idrettslaget på Hasle som drev bakken, og bortgjemt som det er her, ble det holdt illegale hopprenn under hele krigen. Etter denne ble bakken utstyrt med et flott stillas, og bakkerekorden var 44 meter.

Stien vår gjør et par “byks” opp noen kneiker før vi møter lysløypa Linderudkollen-Lilloseter på toppen. Toppen her ble kalt Appelsinhaugen, for her skal ungdommer ha solgt appelsiner til tørste skifolk den gang skituren startet langt nede i byen.

SKOGFINNER

Nedover i den første bakken videre ligger Hadelandsveien under lysløypa, men merk deg fordypningen på høyre side bare 40 meter fra toppen. Hva kan den ha vært? Her kan du teste dine arkeologiske kunnskaper. Finner du svaret, har du kommet fram til mer enn de tre gangene jeg har vært her med fagfolk som ikke har kunnet gi svar! Det som er sikkert er at gropa dessverre ble en del ødelagt da lysløypa ble utbedret på slutten av 1970-åra. Men på ett bilde jeg har av den før den tid, så ligner den mye på de fangstgropene for elg som det i de siste årene er funnet flere av vest i Lillomarka.

Vi gjør et nytt stopp på plassen nederst i den første bakken. Et grønt skilt forteller oss at her lå Badstubråten, trolig en finnebosetting i marka. Bråten kommer av å brenne, og skogfinnerne svei av deler av skogen for så å plante rug i asken. Denne rugen ga svært god avkastning de få sesongene den kunne nyttiggjøre seg av askens gjødselsverdi, før nytt område måtte svis av.

I Per Chr. Asbjørnsens fortelling “En tiurleik i Holleia” er stedet benevnt Bamsebråten, og var tilfluktssted for jegeren “Brandte-Lars” den gang han fikk skjenn av Huldra på Linderudseter.

Her på Badstubråten må vi være obs på veidelet. Før gikk omtrent all skitrafikk rett fram og ned en bratt li, den gang kjent som “Dødsbakken”. (Nå har en bakke i lysløypa fra Tonsenhagen arvet dette navnet.) Jeg anbefaler skifolket å følge lysløypa ned mot høyre, men fotfolk: For all del gå “blåstien” rett fram, og få med den fine utsikten mot Alunsjøen og Røverkollen. Legg og merke til den spesielle vegetasjonen med nypebusker i den rødlige leirskiferen!

I bunn av bakkene kan skifolket velge lysløypa mot venstre, men ligger forholdene til rette: Kom heller inn på Hadelandsveiens tråkk ved å gå opp den smale bakken midt i løypekrysset. Fotfolket krysser også bare lysløypa litt ovenfor løypekrysset, og møter den vesle løypa for skifolket like oppe i bakken på motsatt side. Her er et vidunderlig og forholdsvis åpent terreng. Hadelandsveien ligger gjennomgående høyere i terrenget enn de parallelle turveier, noe som øker naturopplevelsen betraktelig. Lenger fremme krysser vi lysløypa på nytt, og her ifra har Hadelandsveien både rød- og blåmerking. Ved nok snø prepareres skiløypa med snøscooter.

ET SKUMMELT TJERN

Etter en bratt kneik kommer vi over en liten bro over en slukt i terrenget. Det er lenge blitt sagt og skrevet at dette gruve-skerpet er en del av Gøthaltsche kobberverk, men i likhet med de andre nærlig-

gende gruvene er de sannsynligvis en del av det fransk-belgiske gruveselskapet Compagnie Minière de Grorud, som var i virksomhet i tiden 1880–1897 og med største gruve der Huken pukkverk holder til nå.

Vil du gjøre en avstikker til hovedgruvene i dette feltet, Linderud gruver som de heter, kan du følge kanten langs gruvekløfta fra broa og ned til lysløypa, og følge denne videre ca. 100 meter. Husk: Går du ned i gruvene, så skjer dette på eget ansvar!

Hadelandsveien gjør noen friske utforkjøringer før den krysser skogsveien Solemskogen–Breisjøen ved Evensetervadet. Her kan det og være på plass med en liten avstikker. Følg veien mot høyre 150 m til veikrysset, og så ned bakken mot høyre igjen. Omtrent 100 meter ned i denne bakken tar det av både en liten umerket sti og rødmerket liten skiløype mot venstre. Vi kommer straks fram til den sagnomsuste Svartkulp. Denne er og nemlig Hadelandsveihistorie! Ifølge historien bodde en gang en vikinghøvding på Disen gård. Når denne ikke var på tokter utover havet, dro han til skogs og røvet de veifarendene her. Ofrene tok han ned hit til tjernet og kastet dem uti! Ifølge sagnet skal Svartkulp ha dobbelt bunn, og den lyssky fisken kommer først opp over øvre bunn og biter på i tordenvær! Ifølge tjuvfiskere skal ikke dette stemme, men når Svartkulp om ikke lenge frigis fra å være en del av drikkevannsforsyningen, kan vi jo noen og hver sjekke det både for fisk og spøkelser!

Vi må tilbake til Evensetervadet igjen, og nordover i skogen. I likhet med mange

andre har jeg uten hell lett mye etter tuftene av den seteren som en gang må ha gitt stedet navn. Vær oppmerksom på de slake stigningene herfra at Hadelandsveien som “blåsti” og skiløypa har ulike traseer, men de møtes igjen på toppen. Fram til Lilloseter preparererer Friluftsetaten løypa med to spors løypemaskin, og vi kommer etter hvert ganske høyt og luftig i terrenget før noen slake utforbakker fører oss ned i Bispedalen. Det sies at når biskopen skulle på visitas til Hadeland, så hadde han rasteplass ved bekken her nede.

La deg ikke lure ut på skogsveien til Lilloseter selv om den plutselig dukker opp et steinkast fra oss. Vi fortsetter med å følge rød- eller blåmerker til like sør for Lilloseter hvor nevnte vei likevel har “spist opp” vår vei.

Jeg avslutter turen her ved dette populære utfartsstedet som har sitt navn etter Lillo gård nær Storo. Vi er i Lillomarkas hjerte, opphavet til dens navn, og en historie så lang at den får vi ta en annen gang. Blir turen for kort, så følg rød- eller blåmerker videre over Sørskogen, Sinober og Movatn. Et flott alternativ alle årstider er å ta toget til Movatn, og få sola i ansiktet hele veien gjennom Lillomarka. (Da får man heller lese artikkelen “baklengs og speilvendt” fra Lilloseter og sørover.) Turen fra Årvoll P-plass til Lilloseter er på vel seks kilometer.

Hvor ble det så av de veifarende fra 1790 og utover? Hadelandsveien ble erstattet av en ordentlig vei, Den kongelige Bergensvei lenger øst i Lillomarka.

[Turforslaget har tidligere stått på trykk i Tonsenbladet](#)

